



Vlaams  
Parlement

vergadering **C39**  
zittingsjaar 2017-2018

Woordelijk Verslag

**Commissievergadering**

Commissie voor Onderwijs

van 19 oktober 2017

## INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Jos De Meyer aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over het ambt van zorgcoördinator in het zorgbeleid op school – 14 (2017-2018)	3
VRAAG OM UITLEG van Koen Daniëls aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de uitwerking van het Damesakkoord en de sluiting van Nederlandse scholen in het buitenland – 52 (2017-2018)	7
VRAAG OM UITLEG van Caroline Gennez aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over schoolbouwprojecten in het kader van 'Scholen van Morgen' – 122 (2017-2018)	11
VRAAG OM UITLEG van Cindy Franssen aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de nieuwe gezonde voedings- en bewegingsdriehoek en het gezondheidsbeleid van de Vlaamse scholen – 156 (2017-2018)	17
VRAAG OM UITLEG van Steve Vandenberghe aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de ongelijke behandeling van zwangere juffen kleuter- en lagere school in verband met een mogelijke besmetting met het cytomegalovirus (CMV) – 175 (2017-2018)	22

**VRAAG OM UITLEG van Jos De Meyer aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over het ambt van zorgcoördinator in het zorgbeleid op school – 14 (2017-2018)**

**Voorzitter: mevrouw Kathleen Helsen**

**De voorzitter:** Wij heten de leerlingen die deelnemen aan de Zuiddag van harte welkom in deze commissie. Ik hoop dat zij een boeiende dag beleven en ontdekken hoe het parlement werkt en hoe een dag van een Vlaams volksvertegenwoordiger en een Vlaams minister er uitziet. Heel erg welkom.

De heer De Meyer heeft het woord.

**Jos De Meyer (CD&V):** Voorzitter, minister, collega's, zorgbeleid is duidelijk verplicht in elke school. Bij doorlichting of inspectie moet het ook duidelijk aantoonbaar zijn dat elke school – dus niet enkel de scholen voor buitengewoon onderwijs – een zorgbeleid voert. In de scholen voor gewoon en buitengewoon basisonderwijs bestaat daarvoor het specifieke ambt van zorgcoördinator op het niveau van basisonderwijs. In de bespreking van de commissie van donderdag 20 april 2017 stelde collega Krekels zelfs dat het ambt 'zorgcoördinator' in de basissokkel van omkadering voor elke basisschool zou moeten zitten.

Uiteraard is ook in het secundair onderwijs een zorgbeleid nodig, maar in het gewoon of het buitengewoon secundair onderwijs bestaat het ambt van zorgcoördinator niet. De zorgtaken en de coördinatie die ermee samenhangt, worden daar opgenomen door leerkrachten, ondersteunend personeel en directie. In sommige gevallen is het daardoor dan niet mogelijk om die coördinatie toe te vertrouwen aan een personeelslid met een specifiek diploma.

Minister, is het wenselijk of nuttig om ook in het secundair onderwijs het ambt van zorgcoördinator in te voeren, zeker rekening houdend met het M-decreet? Zo ja, zullen daartoe onderhandelingen gestart worden met de sociale partners?

In de omzendbrief NO/2017/02 over ondersteuningsnetwerken staat vermeld welke ambten kunnen worden ingericht ten behoeve van de netwerken en de samenwerking met de gewone scholen. Het gaat onder meer om ambten leraar, kinesitherapeut, dokter, logopedist, psycholoog en zo meer. Het ambt van zorgcoördinator is daar niet in opgenomen, ook niet als het gaat om personeel dat aan een basisschool wordt aangesteld. Is daar een specifieke motivatie voor?

**De voorzitter:** Minister Crevits heeft het woord.

**Minister Hilde Crevits:** Collega's, in het voorontwerp van decreet betreffende de leerlingenbegeleiding in het basisonderwijs, het secundair onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding is geen ambt ingeschreven voor de aanstelling van een leerlingbegeleider. In het voorontwerp is bepaald dat een school binnen haar personeelskader een of meer personeelsleden aanwijst die geheel of gedeeltelijk met leerlingenbegeleiding zijn belast. Er is bewust niet voor gekozen om een ambt hiervoor in te schrijven om zo de schoolbesturen voldoende flexibiliteit te geven. In het secundair onderwijs kan dit bijvoorbeeld via de puntenenveloppe voor het ondersteunend personeel.

Het voorontwerp van decreet wordt op dit ogenblik onderhandeld met de sociale partners en moet ook nog terugkeren na onderhandelingen.

Bij het samenstellen van de personeelsformatie voor de ondersteuningsnetwerken wordt aan in casu het bestuur van de school voor buitengewoon onderwijs een grote mate van vrijheid gegeven om de profielen aan te werven

die het het meest geschikt acht om de taak van ondersteuner uit te voeren. Tegelijkertijd is ervoor gekozen om zo dicht mogelijk bij de bestaande situatie te blijven en zo ook maximaal in te zetten op de bestending van de expertise en de tewerkstelling van personeelsleden die vorig jaar in het geïntegreerd onderwijs (gon), het inclusief onderwijs (ion) of de waarborg aangesteld waren. Het ambt van zorgcoördinator was daar niet bij opgenomen.

De ondersteuningsmiddelen worden als extra lestijden en extra uren toegekend aan de scholen buitengewoon onderwijs. Zij kunnen deze middelen dan ook enkel aanwenden binnen de ambten en personeelscategorieën die mogelijk zijn binnen dat omkaderingspakket. Het ambt van zorgcoördinator zit in de categorie van het beleids- en ondersteunend personeel en de omkadering ervan gebeurt via de puntenenveloppe.

De komende drie jaar zal, samen met de sociale partners, worden nagegaan of er aanpassingen nodig zijn voor het statuut van de personeelsleden in de ondersteuningsnetwerken. Die drie jaar is er gekomen op vraag van de sociale partners, om rustig een mogelijke bijsturing aan de statuten te kunnen doen.

**De voorzitter:** De heer De Meyer heeft het woord.

**Jos De Meyer (CD&V):** Minister, ik onderschrijf dat u zegt dat u opteert voor een grote mate van vrijheid voor de scholen. Toch denk ik dat, als men in een ambt van zorgcoördinator voorziet, dit niet strijdig is met het principe van de vrijheid die u vooropstelt. Het is dan aan de scholen zelf om te kiezen op welke wijze zij dit invullen. Daardoor is er toch wel heel specifiek aandacht in surplus als ook dit ambt er is. Dat is mijn mening.

Ik noteer wel dat u, wat betreft de ondersteuningsnetwerken, het hoegenaamd niet uitsluit en dat er in de loop van de volgende drie jaar een evaluatie zal komen. Ik dring er persoonlijk toch op aan dat men dit mede in overweging zou nemen.

**De voorzitter:** Mevrouw Krekels heeft het woord.

**Kathleen Krekels (N-VA):** Minister, ik neem natuurlijk de gelegenheid te baat om toch nog eens te kunnen en mogen pleiten om een zorgcoördinator in de basissokkel van het basisonderwijs op te nemen, zeker omdat het zorgbeleid nu ook een van de punten wordt waarop de inspectie zal beoordelen, waardoor een zorgcoördinator meer dan ooit een spilfiguur zal worden in het zorgbeleid van een school.

En ik zou ook durven voorstellen om, afhankelijk van het aantal extra leerlingen, ook te durven kijken naar de mate waarin leerlingen presteren, en daarop het aantal extra zorguren te baseren.

Ik denk bijvoorbeeld ook aan wat in het onderzoek van het Rekenhof toch wel sterk naar voren kwam: het leerlingvolgsysteem en de manier waarop scholen die daar sterk op scoren, ook succesvol zijn, ook naar dat gelijkheidskansen-onderwijs. Ik zou er dus opnieuw voor durven pleiten om opnieuw die scores van het leerlingvolgsysteem (LVS) mee te nemen, zowel voor de leerlingen die onderpresteren als de leerlingen die bovenpresteren, en die aantallen mee te nemen in de berekening van het aantal zorguren.

En dan zou ik die puntenenveloppe toch ook iets soepeler durven hanteren. Nu moeten er heel veel leerlingen zijn om een voltijdse zorgcoördinator te kunnen aanstellen. Ik zou ervoor willen pleiten om dat soepeler te durven of te kunnen berekenen. Want nu heeft men zeshonderd leerlingen nodig voor een voltijdse

zorgcoördinator. Dat zijn toch wel heel veel leerlingen voor één persoon, zeker als het zorgbeleid meer en meer een belangrijk gegeven wordt.

U hebt al verwezen naar de evaluatie van de ondersteuningsnetwerken. We kunnen die inderdaad meenemen en naast het zorgbeleid van de scholen leggen, zowel uit het basisonderwijs als uit het secundair onderwijs. Zo kunnen we kijken in welke mate dat die in de toekomst misschien toch meer kunnen samenvloeien. Ik hoor dat de noden die bij de eerste evaluaties worden meegegeven, neigen naar extra noden voor extra structuren, qua organisatie en coördinatie. Ik ben er toch wat bang voor dat er dan uren zullen verdwijnen in die structuren, terwijl we er toch allemaal voor hebben gepleit om die uren zo veel mogelijk in de klas te brengen. Kunt u dit bij de evaluatie zeker meenemen?

**De voorzitter:** De heer Daniëls heeft het woord.

**Koen Daniëls (N-VA):** Collega's, ik zal heel kort reageren.

Ik vind het op zich een interessante vraag. Maar, zoals mevrouw Krekels aangeeft, is er een verschil tussen basisonderwijs en secundair onderwijs wat de totale omkadering betreft. Ik stel vast dat heel veel secundaire scholen vandaag al een eigen leerlingenbegeleiding hebben uitgebouwd. Veelal is dat ooit begonnen met een groene leerkracht. Maar nu zijn dat meestal volwaardige cellen leerlingenbegeleiding, hetzij op puntenenveloppe, hetzij in bpt-uren (bijzondere pedagogische taken) enzovoort.

We moeten opletten dat we door het organiseren van een statuut niet de huidige werkingen moeilijker zullen maken. Ik wil daar toch een voetnoot bij plaatsen, als u dat verder zou onderzoeken. Dat is één.

Twee, als we inderdaad coördinatoren aanstellen, is het vooral belangrijk – ook collega Krekels heeft daarop gewezen – dat mensen bezig zijn met ondersteuning van leerlingen en leerkrachten, en dat ze niet hun tijd gaan steken in coördinatie en papierwerk. En als er papierwerk is, moeten ze het ons zeker melden. In het licht van Operatie Tarra lijkt mij dat cruciaal.

Ik plaats er toch de voetnoot bij om de huidige werking te kunnen voortzetten in de vrijheid die er is.

**De voorzitter:** Mevrouw Gennez heeft het woord.

**Caroline Gennez (sp.a):** Minister, ook ik wil kort reageren en daarbij aanpakken op ons symposium van gisteren, georganiseerd door collega Vandenberghe. We hadden daarbij de eer om u te gast te hebben.

De directies basisonderwijs hebben daar ook hun eigen noden – ik zou het bijna zorgnoden durven noemen – vertolkt.

Het is waar wat collega Daniëls zegt: het zorgbeleid en het leerlingenbeleid in het secundair onderwijs is anders georganiseerd dan in het basisonderwijs. Maar het basisonderwijs is bij uitstek het geïntegreerd onderwijs. Daar is toch duidelijk de noodkreet geuit voor een versterking van het beleidsvoerend vermogen in scholen. En dan is het evident – denken wij – dat de zorgcoördinatie daarvan een integraal onderdeel uitmaakt. Het is inderdaad zo dat nog heel wat school-directies vandaag ook halftime zorgcoördinatie doen of een eigen lesopdracht moeten vervullen. We denken dat dat niet optimaal is en dat we daar in versterking moeten voorzien. Want elke school zal een geïntegreerd zorgbeleid moeten uitrollen. Daarin kan een figuur als een zorgcoördinator uiteraard een belangrijke rol spelen.

De lat van zeshonderd leerlingen ligt inderdaad nogal hoog. Bij de evaluatie van de nieuwe zorgondersteuningsnetten pleiten we ervoor om die zorg op schoolniveau maximaal te integreren. Het kan het welslagen van het M-decreet enkel maar bevorderen.

**De voorzitter:** Minister Crevits heeft het woord.

**Minister Hilde Crevits:** Ik ga even in op alle suggesties. Ten eerste – en ik hoor dat de meeste collega's dat ook onderschrijven – vind ik het van belang dat de vrijheid om het te organiseren, die er vandaag bestaat en waarnaar collega De Meyer en collega Daniëls verwijzen, ook in de toekomst blijft bestaan. Ik ben zeker bereid, collega Krekels, om bij de evaluatie een aantal componenten die u aanhaalt, mee te nemen. Ik heb wel begrepen dat de vraag naar coördinatie geen vraag is naar structuren. Want het is simpel: vragen staat vrij, maar 'no way', geen nieuwe structuur, ook niet voor mij. Ik denk dat we daar dezelfde zorg delen. Ik heb wel al begrepen dat het in het belang is van de ondersteuners dat er toch iemand is die coördineert wie in welke school moet zijn. Dat is vaak een hele puzzel om daarvoor te zorgen. En iemand moet zich daar wel mee bezighouden, om te vermijden dat het te weinig efficiënt zou zijn. Maar tussen deze vraag en de vraag naar een nieuwe structuur is er een wereld van verschil.

Ik kan leven met alles wat gevraagd wordt om te coördineren en dat in het belang is van de aanwezigheid van ondersteuners in de klas of bij de leraar. Maar als het gaat van: we gaan iets oprichten en daar moet dan een baas van zijn, dan vind ik dat moeilijk. Maar weet dat in de grootste netwerken honderden scholen samenwerken. Het vraagt dus wel een beetje coördinatie om dat allemaal te kunnen doen. Maar we hebben er bewust voor gekozen om de scholen buitengewoon onderwijs aan het stuur te zetten, net omdat we geen nieuwe structuur wensten. Dat wil ik zeker zo houden.

Wat het zorgbeleid op zich betreft, collega's, weet dat we voor een grote uitdaging staan. In het nieuwe decreet Leerlingenbegeleiding is zorg op niveau 0 en niveau 1 voor de school. Alle scholen moeten daaraan werken. Ik heb wel vastgesteld dat er de voorbije jaren in het basisonderwijs enorme evoluties gebeurd zijn en dat heel wat basisscholen een goed uitgebouwd zorgbeleid hebben. Ik ben niet ongevoelig voor de vragen naar wat meer. Ik beseft dat ook. We zijn ook een plan basisonderwijs aan het maken.

Mevrouw Gennez, ik apprecieer enorm dat collega Vandenberghe het gisterenavond ook gezegd heeft. Het geld valt niet als manna uit de bomen. We moeten prioriteiten stellen, we moeten kiezen wat de prioriteit krijgt in het plan basisonderwijs. Ik begrijp dat jullie ook prioriteiten hebben. Laat ons dat rustig met elkaar bespreken. Voor mij is de eerste prioriteit dat we die werkingsmiddelen kleuter/lager op niveau krijgen. Dat is mijn keuze. We kunnen wat zorg betreft veel doen. Al wat we extra geven kost natuurlijk geld, en dat zijn middelen die op de bestaande 'open end' komen.

Collega's, we zullen daar zeker nog boeiende gesprekken over hebben. Ik neem de voorstellen zeker mee.

**De voorzitter:** De heer De Meyer heeft het woord.

**Jos De Meyer (CD&V):** Minister, de vrije invulling, daar moet ik niet op terugkomen, daar is eensgezindheid over.

Het is nogal duidelijk, als we praten over het ambt van zorgcoördinator, dat het niet gaat over een administratieve functie. Dit op deze wijze duiden, begrijp ik eigenlijk niet.

Ik noteer, minister, dat er een evaluatie komt wat betreft de ondersteuningsnetwerken en dat u de ruimte minstens openlaat.

Pleiten voor een zorgcoördinator is niet noodzakelijk een pleidooi voor meer geld, laat dat ook duidelijk zijn. Er zijn andere wijzen waarop men dit kan invullen.

**De voorzitter:** De vraag om uitleg is afgehandeld.

**VRAAG OM UITLEG van Koen Daniëls aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de uitwerking van het Damesakkoord en de sluiting van Nederlandse scholen in het buitenland – 52 (2017-2018)**

**Voorzitter: mevrouw Kathleen Helsen**

**De voorzitter:** De heer Daniëls heeft het woord.

**Koen Daniëls (N-VA):** Collega's, minister, het is ons gezamenlijk lievelingsonderwerp, ooit begonnen als Herenakkoord, nu uitgewerkt als Damesakkoord. *(Opmerkingen van minister Hilde Crevits. Gelach)*

Mijn vraag gaat over de sluiting van de Nederlandse scholen in het buitenland. Nederlandstalig onderwijs in het buitenland is niet onbelangrijk voor Vlaanderen. Sinds de bezuinigingsmaatregelen van de Nederlandse regering in 2014 en de geleidelijke afbouw van aanvullende subsidies voor Nederlandse leerlingen in het buitenland, heeft een toenemend aantal Nederlandse scholen in het buitenland zijn deuren gesloten. Dit blijkt uit een rapport van de onderwijsinspectie over de gevolgen van het nieuwe budgettaire kader voor Nederlands onderwijs wereldwijd. Er is momenteel een debat aan de gang in de Nederlandse Kamer.

Het rapport komt voort uit Nederlands-Vlaamse afspraken – daarom staat deze vraag vandaag op de agenda – op het gebied van Nederlands onderwijs in het buitenland, het zogeheten Damesakkoord uit 2016, dat een hernieuwing was van het Herenakkoord van 1991 of 1992. De mogelijkheden voor een goede aansluiting op het Nederlands onderwijs bij terugkeer uit het buitenland worden hierdoor beperkt. Het rapport maakt daarnaast een aantal andere nadelige effecten van de bezuinigingen zichtbaar, voornamelijk bij scholen die naschools onderwijs in de Nederlandse Taal en Cultuur (NTC) aanbieden.

Uit het rapport van de onderwijsinspectie, de Nederlandse dus, komen ook een aantal verborgen effecten van de bezuinigingen naar voren. Het rapport geeft aan dat de kwaliteit van het NTC-onderwijs nog niet afgenomen is, maar dat dit op termijn wel het gevolg kan zijn van de maatregelen die scholen nu nemen. De scholen zijn van groot belang voor het wereldwijde Nederlandse en Vlaamse netwerk en dragen zorg voor een goede aansluiting op het Nederlandstalig onderwijs voor de ruim 14.000 wereldburgers met Nederlandse en Vlaamse roots in het buitenland, die wereldwijd als jonge ambassadeurs fungeren en waarvan 40 procent binnen vijf jaar terugkeert naar Nederland of Vlaanderen. Collega's, ik stel mijn vraag omdat het cruciaal is voor de Vlaamse export om in de buitenlandse beslissingscentra van multinationals Vlamingen te hebben.

Als Vlamingen voor een aantal jaren naar het buitenland gaan, dan is een van de vragen: wat met onze kinderen? Dat wil in veel gevallen zeggen: kunnen zij daar onderwijs volgen zodat ze nadien weer aansluiting vinden in het Vlaamse onderwijs? Een van de elementen is dan: Nederlandstalig onderwijs kunnen volgen en de Nederlandse taal en cultuur kunnen volgen. De lessen geschiedenis hier in Vlaanderen hebben een bepaalde inhoud. De vakken wereldoriëntatie, mens en maatschappij, natuur en techniek hebben een bepaalde inhoud. Als die

inhoud niet overeenstemt, is het heel moeilijk om aansluiting te vinden. Als er geen Nederlandstalig onderwijs is, weten we dat mensen niet vertrekken naar buitenlandse beslissingscentra van multinationals, wat de facto een belangrijke impact heeft op de Vlaamse economie, export en onze resultaten.

Tot 2014 ontvingen Nederlandse scholen in het buitenland voor elke leerling een jaarlijkse aanvullende subsidie vanuit de Nederlandse overheid. Hierbij gaat het zowel om Nederlandse dagscholen waar volledig Nederlands onderwijs wordt gegeven, als om Nederlandse Taal- en Cultuurscholen (NTC-onderwijs), waar kinderen een aantal uur per week lessen in de Nederlandse taal en cultuur volgen in aanvulling op hun lokale of internationale school. In 2013 werd door het kabinet besloten om de aanvullende subsidie per 1 januari 2017 volledig stop te zetten. Als overgangsregeling ontvingen de scholen van 2014 tot en met 2016 jaarlijks ongeveer de helft van de eerdere bijdrage.

In 2016 sloten de ministers van Onderwijs van Nederland en Vlaanderen, minister Crevits, het zogenaamde Damesakkoord, waardoor jaarlijks 330.000 euro extra ter beschikking gesteld is voor de versterking van de kwaliteit van het onderwijs wereldwijd – wat helemaal niet hetzelfde is als de halvering.

In het antwoord op mijn schriftelijke vraag nr. 142 van 28 november 2016 gaf u aan, minister, dat "specifiek de mobiliteit met Nederland een centraal gegeven vormt in het Damesakkoord. Er werd afgesproken om mobiliteitsstromen goed in kaart te brengen, op te volgen en hierover jaarlijks te overleggen. Indien nodig zullen methodieken worden ontwikkeld om de wederkerigheid te bevorderen."

Uit die schriftelijke vraag bleek trouwens dat het aantal Nederlandse studenten dat niet in Vlaanderen woont maar hier studeert, op 3 academiejaren met meer dan 20 procent is gestegen. Deze namiddag staat er nog een voorstel van resolutie van de heer De Meyer, mevrouw Brussee en mijzelf op de agenda in verband met dierengeneeskunde. Daar stromen meer dan 550 studenten in uit Nederland. Een vierde van de studenten is Nederlander omdat daar een toelatingsproef bestaat en hier niet.

Minister, ik maak me zorgen over de wederkerigheid die in het akkoord stond: wij doen iets en zij doen iets in de plaats. Dat hield in dat wij hen toelieten in ons kleuter-, lager, secundair en hoger onderwijs. Dat waren er veel, ten bedrage van 132 miljoen euro op jaarbasis. Nederland liet ons dan toe aan de transnationale Universiteit, maar ook in het Nederlandstalig onderwijs in het buitenland. Minister, ik denk dat de tijd rijp is om met uw toekomstige collega in gesprek te gaan. Ik heb gezien in de formatieteksten in Nederland, waar ik inzage in heb gekregen, dat het daar blijkbaar is opgenomen is. Ik denk dat dat een goede stap is.

Minister, komt door de Nederlandse bezuinigingen en de sluiting van de Nederlandse scholen in het buitenland de wederkerigheid die is opgenomen in het Damesakkoord, in het gedrang?

Hebt u onlangs nog overleg gehad met uw Nederlandse ambtsgenoot of met andere Nederlanders? Op dit moment is het niet zo evident bij de vorming van het nieuwe kabinet. Zo ja, wat was het resultaat daarvan? Zo nee, staat dit in de nabije toekomst nog op de planning? Kunnen wij als parlementsleden daar desgevallend iets bij betekenen?

**De voorzitter:** Minister Crevits heeft het woord.

**Minister Hilde Crevits:** Een parlements lid kan altijd iets betekenen.



Sinds het begrotingsjaar 2017 was de leerlinggebonden subsidiëring van het Nederlands onderwijs in het buitenland stopgezet. Dat was een heel pijnlijke beslissing. Dat was een subsidie van circa 3,3 miljoen euro per jaar, die is weggevallen. De invloed daarvan zou volgens de Stichting Nederlands Onderwijs in het buitenland (Stichting NOB) al voelbaar worden in het voorbije schooljaar 2016-2017.

Groot was onze vreugde, mijnheer Daniëls, dat in het nieuwe Nederlandse regeerakkoord met de titel 'Vertrouwen in de toekomst', dat op 10 oktober 2017 werd afgerond, staat dat de nieuwe coalitie extra geld wil investeren in onderwijs. Onder andere wordt heel concreet gestipuleerd dat vanaf 2018 structureel in 3 miljoen euro bijkomend wordt voorzien voor 'Nederlandse scholen in het buitenland'. Dat is dus zeer goed nieuws. Het regeerakkoord was nog geen uur oud of ik kreeg al een hele analyse van de inhoud. Dit zit er dus in.

Rekening houdende met de 330.000 euro die in het kader van het Damesakkoord sinds 2017 is ingeschreven, lijkt men dus de besparing volledig terug te draaien. Dat zou een goede zaak zijn.

Nu, over het inspectierapport en de beleidsreactie aan de Tweede Kamer kan ik u het volgende meegeven. In overeenstemming met de afspraken in het Damesakkoord heeft de onderwijsinspectie in Nederland deze zomer een eerste evaluatie neergelegd van de impact van dit nieuwe budgettaire kader – zonder die 3 miljoen euro dus – op het functioneren van de scholen in het buitenland. Het Nederlandse ministerie heeft mij het inspectierapport en het ontwerp van kamerbrief met de beleidsreactie van de minister op 31 augustus 2017 bezorgd. In een reactie aan de Nederlandse overheid heb ik laten weten dat "we – in uitvoering van de bepalingen in het Damesakkoord, maar zeker ook rekening houdende met de vaststellingen van de inspectie – echt hard aandringen op het bespreken van het rapport. En dat we uitkijken naar het overleg met de Nederlandse regering om de vastgestelde negatieve evoluties te beheersen en te remediëren."

De inhoud van het rapport en de vaststellingen van de inspectie komen natuurlijk in een compleet ander daglicht te staan nu in het regeerakkoord staat dat er 3 miljoen euro extra komt. Wat de cijfers betreft kunnen we vandaag nog niet stellen dat het Nederlands onderwijs in het buitenland minder aantrekkelijk is geworden voor de Vlaamse leerlingen.

Het aantal leerlingen van Belgische origine in 2017 bedraagt 1290. Dat is iets minder dan de twee voorgaande jaren, maar nog steeds hoger dan in 2014. Het schommelt een beetje, we kunnen nog niet zeggen dat het drastisch daalt. Het aandeel Belgische kinderen blijft op ongeveer 10 procent. De participatie blijft ongeveer gelijk.

Ik heb dus in een brief aangedrongen op overleg. Ik heb in de afgelopen weken – dat zult u mij wellicht niet kwalijk nemen – geen persoonlijk overleg meer gehad met uittredend minister van Onderwijs Bussemaker. De heer Rutte zal nu als formateur een nieuw kabinet samenstellen. De verwachting is dat tegen het einde van deze maand het nieuwe Nederlandse kabinet zal aantreden. In Nederland spreekt men van 'kabinet' als men de ministers en staatssecretarissen bedoelt. De 'regering' is het kabinet plus de koning.

Ik moet mijn nieuwe Nederlandse collega uiterlijk op 11 december 2017 ontmoeten omdat we dan een vergadering hebben van het Comité van Ministers van de Nederlandse Taalunie. Deze vergadering zal een gelegenheid bieden om de verschillende dossiers te bespreken. Ik zal proberen om een context te vinden om dit dossier op de agenda te krijgen. Ik hoop voordien nog de nodige verduidelijking te krijgen bij de vermelding van het Nederlands onderwijs in het

buitenland en die extra 3 miljoen euro. Maar het lijkt erop dat hiermee de financiële ondersteuning van scholen in het buitenland via de Stichting NOB weer op het niveau wordt gebracht van de periode 2014-2016, wat ik een uitstekende zaak zou vinden.

**De voorzitter:** De heer Daniëls heeft het woord.

**Koen Daniëls (N-VA):** Ik ben heel blij – ik heb het ook gelezen, mijn vraag dateert van vóór de teksten – met die 3 miljoen euro.

Maar ik moet toch een beetje geschiedenis geven. In 2013 werd er 8 miljoen euro besteed aan Nederlandstalig onderwijs in het buitenland. Dat is vervolgens op 0 euro gezet. Dan heeft het Rijk daar weer 4,3 miljoen euro bij gedaan. Tot eind 2016 is het weer op 0 gezet. Dan is het op 330.000 euro gekomen. Nu doet men daar 3 miljoen euro bij en komt men op 3,3 miljoen euro. Dat wil nog altijd zeggen dat we een eind verwijderd zijn van het bedrag dat voor 2013 werd geïnvesteerd in Nederlandstalig onderwijs in het buitenland. Dus, ben ik blij dat Nederland dat investeert? Ja, absoluut, het is beter dan van waar we komen, maar ik maak me wel nog altijd zorgen.

Minister, het budget is één zaak, maar de inzet is een andere zaak. Het zou kunnen dat er wordt gekeken om die budgetten in te zetten in een soort van structuur om allerlei zaken te organiseren. U weet dat de N-VA graag heeft dat middelen terecht komen waar ze thuishoren, in scholen, bij leerkrachten en bij leerlingen en niet in structuren. Ik denk dat het dus een goed gespreksonderwerp zou zijn met uw Nederlandse ambtsgenoot: hoe gaat u die middelen inzetten? Zijn er eventuele evaluaties die in de toekomst kunnen worden meegenomen om ervoor te zorgen dat, als blijkt dat er toch mensen uit de boot vallen of als we niet de kwaliteit, zoals gepland, kunnen meenemen, dit op de agenda blijft staan?

Momenteel gaat het om Nederlands onderwijs en Nederlandse taal en cultuur. Men is al bezig met de stichting Nederlands Onderwijs in het Buitenland (NOB) – en we moeten ze daarvoor feliciteren – om ook Vlaamse accenten in te brengen. Wij hebben namelijk de Ardennen en in Nederland heeft men zoiets niet. De haven van Rotterdam is zeer interessant maar wij hebben ook een Vlaamse haven. Het volkslied bij ons is niet alleen de Brabançonne, maar het gaat over Vlaams onderwijs, dus de Vlaamse Leeuw ook kennen, zou ook handig zijn wanneer ze terugkomen – dat staat trouwens in de Vlaamse eindtermen. En ik kan zo nog een aantal voorbeelden geven. Het zou dus goed zijn om zulke zaken mee te nemen zodat die kinderen, als ze terugkomen uit het buitenland, niet op zoek gaan naar een zakje patat en een kroketautomaat, want dat vinden ze hier natuurlijk niet.

**Minister Hilde Crevits:** Collega Daniëls, ik neem uw suggesties zeker mee. Ik wil u wel melden dat ik een paar maanden geleden van, ik denk, de Taalunie twee boeken heb gekregen, een boek met de Nederlandse taal en een boek met het Nederlands in Vlaanderen waarin het net gaat over het broodje kroket en de Vlaamse Leeuw. In de twee boeken krijg je heel handig de verschillen tussen de twee talen, die eigenlijk gelijk zijn maar toch een aantal verschillen hebben. Ik wil weleens polsen of ik voor de commissieleden die twee boeken zou kunnen krijgen, want voor mij was het wel plezant om door de boeken te bladeren en zo verschillen te zien tussen Vlaanderen en Nederland en te zien hoe dezelfde woorden soms en andere invulling hebben. Ik neem uw suggesties mee en ik hoop dat we zeer binnenkort kunnen samenzitten.

Wat de budgetten betreft, had ik begrepen dat de stichting NOB altijd heeft gezegd dat men kon leven met de financiering voor de periode 2014-2016. Het gaat toch over 3 miljoen euro.

Er is ook nog een traject dat we volgen voor efficiëntiewinsten, samen met de Taalunie. Het is belangrijk dat we dat proberen te doen. Sinds dit voorjaar is er ook een nieuwe module cultuur operationeel, aangepast aan Vlaanderen. Dat komt toch een beetje tegemoet aan datgene wat u daarnet hebt opgeworpen.

**Koen Daniëls (N-VA):** Minister, ik dank u dat u mijn drie suggesties meeneemt: de aanwending van de middelen, de nood aan totaliteit van middelen en om niet alleen Nederlandse taal en cultuur mee te nemen maar ook Vlaamse taal en cultuur. Ik vind dat belangrijk in het verdere verhaal. Ik zal het ook blijven opvolgen in het belang van onze Vlaamse export en Vlaamse expats en in het belang van de kinderen die terugkomen en aansluiten bij ons Vlaamse onderwijs.

**De voorzitter:** De heer De Meyer heeft het woord.

**Jos De Meyer (CD&V):** Voorzitter, ik zou nog een suggestie willen meegeven. Is het niet zinvol dat, nadat onze minister overleg heeft gehad met de nieuwe Nederlandse minister, we als commissie daar een kort verslag van krijgen?

**Koen Daniëls (N-VA):** Collega De Meyer, dat is net wat in mijn drie vragen zit. Ik heb zelfs gesuggereerd om een agendavoorstel te doen zodat we het samen vanuit het parlement mee kunnen opvolgen. Ik heb in het begin gesuggereerd: Wat kunnen wij vanuit het Vlaams Parlement betekenen? Ik zal om mij te informeren een opvolgingsvraag stellen zodat het opnieuw aan bod komt in deze commissie.

**Jos De Meyer (CD&V):** Er zijn ook andere formules, bijvoorbeeld dat de minister ons spontaan een verslag geeft.

**De voorzitter:** Ik stel voor dat we de instrumenten gebruiken die we hebben.

De vraag om uitleg is afgehandeld.

**VRAAG OM UITLEG van Caroline Gennez aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over schoolbouwprojecten in het kader van 'Scholen van Morgen' – 122 (2017-2018)**

**Voorzitter: mevrouw Kathleen Helsen**

**De voorzitter:** Mevrouw Gennez heeft het woord.

Voorzitter, minister, collega's, de Vlaamse Regering besliste om een vervolg te breien aan de publiek-private samenwerking (pps) voor het scholenbouwprogramma 'Scholen van Morgen'. Dat programma voorzag sinds de vorige legislatuur in de bouw van 182 nieuwe scholen, goed voor een investering van 1,5 miljard euro, waar we in deze legislatuur de vruchten van plukken. Nu voorziet de regering aanvullend in 550 miljoen euro voor 41 nieuwe scholen die in het kader van 'Scholen van Morgen' kunnen worden gebouwd.

In onze conceptnota over onderwijsinfrastructuur, die we eerder bespraken in het Vlaams Parlement, gaven we reeds de grote nood aan vernieuwing en uitbreiding van het onderwijspatrimonium aan. Het onderwijspatrimonium is sterk verouderd – een derde van de scholen in Vlaanderen werd gebouwd vóór 1950 –, verkeert vaak in slechte staat en is niet aangepast aan de onderwijskundige en technische evoluties van de laatste jaren. Hedendaags onderwijs vereist andere schoolgebouwen dan vijftig jaar geleden.

Terwijl de samenleving in een steeds hogere versnelling komt, ook wat energiezuinigheid betreft – we zullen nog een tandje bij mogen steken, het energiedebat

van gisteren indachtig –, volgen vele schoolgebouwen deze evolutie helaas niet aan het nodige tempo. Ik weet dat er vanuit het Klimaatfonds 54 miljoen euro wordt geïnvesteerd in scholenbouw en energiezuinige scholen. Dat is alvast een goede zaak, waarover collega De Meyer en ikzelf ook al eerder vragen stelden. Maar de voortzetting van de inhaalbeweging is primordiaal voor de attractiviteit en kwaliteit van ons onderwijs.

In het kader van de pps-formule 'Scholen van Morgen' werden al een reeks nieuwe scholen opgeleverd en is er een heel leerproces ontstaan in de opmaak van de plannen, de uitvoer van de werken en de ingebruikname van de nieuwe schoolgebouwen. Dat zijn ervaringen die cruciaal zijn om nieuwe projecten vlotter te laten verlopen.

Het is nodig dat nieuwe projecten bevattelijke projecten zijn, waarbij de inrichtende macht nauw betrokken wordt bij de opmaak van de plannen en de afspraken die zullen gelden na de ingebruikname van het gebouw. In functie van een breed maatschappelijk gebruik van infrastructuur, dat wij zeer belangrijk vinden in het kader van de Brede School, kunnen noden ook worden afgestemd met lokale besturen. De belanghebbenden moeten hierbij voldoende worden ondersteund en begeleid bij grote bouwdoSSIERS aangezien het snel een bijzonder complexe aangelegenheid wordt, waar schooldirecties zelf niet altijd de meeste expertise in hebben. Lokale taskforces kunnen hierbij expertise en dienstverlening leveren.

**Caroline Gennez (sp-a):** De goede en helaas ook minder goede ervaringen van reeds opgeleverde projecten worden het best gedeeld zodat men de hele procedure kan optimaliseren en leren uit eerdere ervaringen. Vooral met betrekking tot onderhoud lijkt het op schoolniveau niet altijd duidelijk wat een correcte rolverdeling is tussen de partners betrokken bij de DBFM-structuur (Design, Build, Finance, Maintain). Dat werd ons gezegd toen we een van de nieuw opgetrokken schoolgebouwen, meer bepaald in Londerzeel, in het kader van de DBFM bezochten. Een mogelijke piste zou zijn dat de 'DBF' privaat zijn, maar de 'M', het onderhoud, en het vruchtgebruik, mits betaling van de beschikbaarheidsvergoeding meteen publiek wordt. Dat geeft scholen meer autonomie in het beheer van hun infrastructuur. Men zou ook kunnen nadenken over deelverantwoordelijkheid.

Minister, hoe wordt de expertise van de reeds bestaande projecten in het kader van 'Scholen van Morgen' van alle betrokken, en vooral de knelpunten, in kaart gebracht en ter beschikking gesteld van de 41 nieuw geselecteerde projecten?

Op welke wijze zullen scholen worden ondersteund bij de ontwikkeling van de plannen en de uitvoer van de werken waarbij het vaak om zeer technische en complexe aspecten gaat?

Welke mogelijkheid ziet u in een aangepaste formule waarbij scholen sneller meer autonomie krijgen met betrekking tot het onderhoud zodra een school operationeel is?

**De voorzitter:** Minister Crevits heeft het woord.

**Minister Hilde Crevits:** Collega Gennez, we hebben het vorige week reeds uitvoerig gehad over de selectie door de Vlaamse Regering van de 41 nieuwe DBFM-projecten, naar aanleiding van de vraag om uitleg van Willy Segers. Net voor de zomervakantie is ook het eerste Voortgangsrapport Masterplan Scholenbouw uitgebreid toegelicht. Ik ga me dus in mijn antwoord beperken tot uw punctuele vragen, want anders zal de oever weer breed gaan uitdeinen.

Het bestaande DBFM-programma 'Scholen van Morgen' staat los van het nieuwe projectspecifieke DBFM-programma met zijn 41 geselecteerde DBFM-projecten. Inhoudelijk is er wel verwantschap: beide programma's hebben scholenbouw in samenwerking met de private sector als doelstelling, maar de juridisch-financieel-technische organisatie ervan is toch enigszins verschillend. Er zijn een aantal inhoudelijke gelijkenissen, maar er zijn ook duidelijke verschilpunten en nieuwe accenten.

U weet dat het Agentschap voor Infrastructuur in het Onderwijs (AGION) overeenkomstig het Masterplan Scholenbouw tegen eind 2018 een eerste uitgebreid formeel evaluatierapport van het DBFM-programma 'Scholen van Morgen' zal maken. Zo heb ik het in deze commissie Onderwijs ook altijd gezegd. Het is een bewuste keuze geweest om die formele evaluatie niet volledig af te wachten, maar nu reeds stappen vooruit te zetten en een aantal investeringen te doen met het oog op de realisatie van een nieuw scholenbouwprogramma samen met de private sector. Waarom is het nodig? Als ik zou wachten tot alle gebouwen zijn opgeleverd en we volledig kunnen evalueren, dan zou er een periode niets gebeuren. Nu is de btw van 21 naar 6 procent gegaan, de leningen staan zeer voordelig. Het was dus kiezen voor ons: ofwel een grote evaluatie afwachten en niets doen, ofwel toch al, rekening houdend met een aantal bijstellingen, proberen nu al budgetten los te maken. Dat is de reden – ik heb het al gezegd – waarom we nu toch al een nieuw programma lanceren.

We hebben al lessen getrokken uit het huidige DBFM-programma Scholen van Morgen. Een aantal van die 41 geselecteerde schoolbesturen hebben vroeger reeds ervaring opgedaan met gerealiseerde projecten binnen Scholen van Morgen. We gaan de reeds verworven expertise binnen het projectbureau dat in uitvoering van het decreet wordt opgericht, meenemen bij de verdere uitwerking van dit nieuwe programma. Het projectbureau bestaat uit vertegenwoordigers van de overheid, waaronder in eerste instantie AGION, het Vlaams Kenniscentrum PPS, en de onderwijskoepels, Katholiek Onderwijs Vlaanderen (KOV), de Onderwijskoepel van Steden en Gemeenten (OVSG), en het GO!, aangevuld met externe professionele deskundigen op juridisch, financieel en technisch vlak.

Binnen het nieuwe programma wordt gestreefd naar een zo groot mogelijke betrokkenheid van de inrichtende machten van bij de start van het volledige traject. De schoolbesturen – en dat is een belangrijke verandering – zullen nu zelf de gunningsprocedure uitvoeren voor het aanduiden van een private partner die hun cluster moet realiseren. De grotere betrokkenheid van de inrichtende machten impliceert ook een grotere verantwoordelijkheid. Het projectbureau zal de scholen ondersteunen en begeleiden op financieel, juridisch en technisch vlak. Hiervoor worden een juridisch adviseur, een financieel adviseur en een technisch adviseur aangetrokken. Daarnaast zullen ook de nodige typeopdrachtdocumenten ter beschikking worden gesteld van de scholen om het traject goed te kunnen begeleiden.

Voor de Vlaamse Regering is het van belang dat het project ESR-neutraal kan worden uitgevoerd. Het is een voorwaarde om alternatieve financieringsmogelijkheden voor schoolinfrastructuur uit te werken.

Omwille van de ESR-neutraliteit van het pps-programma draagt de projectvennootschap het beschikbaarheidsrisico. Dit betekent ook dat de projectvennootschap gedurende de dertigjarige looptijd van het contract dient in te staan voor het onderhoud van de schoolinfrastructuur.

De lange duur van die contracten – dertig jaar – en ook het gegeven dat het onderhoud – de M van de DBFM – in handen is van de projectvennootschap, zijn

voorwaarden om ESR-neutraal te kunnen werken. We kunnen daar dus niet veel aan sleutelen. Dat moet zo zijn. In die zin is het niet mogelijk om de onderhoudscomponent zomaar te verschuiven naar de school. Aangezien de meeste DBFM-schoolbouwprojecten relatief recent werden opgeleverd, is het ook nog te vroeg om nu al conclusies te trekken uit die werkwijze met betrekking tot het onderhoud. Daarvoor moeten de scholen al enkele jaren effectief in gebruik zijn.

Tot slot geef ik u nog mee dat de scholen die in samenwerking met de privésector een gebouw willen laten oprichten en sneller zelf dat onderhoud zouden willen doen, kunnen kiezen voor huursubsidies. Het is een andere formule: daar neem je in huur en kun je alles zelf doen, maak je ook zelf afspraken. Maar ook daar moeten de ESR-regels worden gerespecteerd. Die regels bepalen dat dergelijke gesubsidieerde huurcontracten maximaal voor achttien jaar kunnen worden afgesloten om als huur te kwalificeren binnen de ESR-regelgeving. Wij proberen dus binnen de bestaande kaders zoveel mogelijk budgetten los te maken, omdat het klimaat om nu te investeren gunstig is.

Mevrouw Gennez, tot slot heb ik een persoonlijke bedenking. Ik zie in de scholen die nu worden gebouwd ongelooflijk veel innovatie. En dat is voor mij ook een fantastische zaak. Ik was vrijdag – ik heb het waarschijnlijk al verteld aan een enkeling onder u – in een splinternieuwe school in Blankenberge, waar een stuk via reguliere financiering en een stuk via DBFM-financiering verloopt. Een school buitengewoon onderwijs en een school gewoon onderwijs hebben daar de handen in elkaar geslagen om het basisaanbod en type 9 autismespectrumstoornissen ook onder te brengen bij het gewoon onderwijs. Het is een fantastisch project. En ik zou dat ook wel wat vaker willen zien. Het is niet omdat je een sterk buitengewoon onderwijs hebt, dat je niet samen kunt bouwen. Zo kun je werken aan inclusie, maar kun je er tegelijk ook voor zorgen dat elk kind op de best mogelijke wijze wordt begeleid. Ik hou wel van deze innovaties, die ook mogelijk worden gemaakt door de kansen die scholen krijgen om een pps-project te starten. Voor mij is dat een meerwaarde van die pps'en.

We zien ook dat scholen de krachten bundelen. Ik zie in bepaalde gemeenten of steden dat de scholen gaan samenwerken en zeggen: we zetten één groot administratief gebouw, waardoor al die kleine aanbestedingen niet meer moeten gebeuren door de directeurs. Het wordt gedaan door één centrale dienst. Je ziet dus heel veel creativiteit ontstaan. Dat is voor mij een zeer grote meerwaarde in de projecten die vandaag worden gerealiseerd.

**De voorzitter:** Mevrouw Gennez heeft het woord.

**Caroline Gennez (sp-a):** Ik snap dat mijn vraag een beetje de timing doorkruist. Maar het is werkelijk de bezorgdheid van een aantal nieuw opgeleverde projecten, waarbij de directeurs aangeven dat ze ongelooflijk tevreden zijn over de vernieuwende infrastructuur. De meeste opgeleverde projecten die ik al heb gezien, vind ik heel mooi, mooier dan de meeste bestaande schoolgebouwen. Ze zijn ook heel modern, heel innovatief. Het biedt ook ruimte om die brede school, zowel voor basis- als secundair onderwijs, georganiseerd te krijgen.

De bezorgdheid is echter inderdaad: gegeven de verantwoordelijkheid van een externe partner voor het onderhoud, moeten wij extra voorzichtig zijn bij het openstellen van die school naar derden. Dat is één kant van het verhaal. Dat valt te betreuren. Bij de definitieve evaluatie moeten we misschien eens goed bekijken of er daar geen tussenvormen mogelijk zijn.

Twee, gisteren was ik op een onderwijsavond in Zelzate. Daar gaf een leerkracht in het beroepsonderwijs aan dat ze soms kleine klusjes zelf kunnen doen met hun

leerlingen. Ze beschouwen dat als een praktijkoefening in de school of in hun les, om kleine herstellingswerken zelf te doen, tot het simplisme dat ze een nieuw slot met een nieuwe sleutel moeten zetten omdat een van de sleutels is gebroken. Maar dan kan zelfs dat niet. We zitten dan op het echte basisniveau. Daarvoor zouden we toch praktische oplossingen moeten bedenken. Dat de grote onderhoudswerken op een periode van dertig jaar bij de private partner blijven wegens de ESR-neutraliteit, is één zaak. Maar misschien moeten we eens bekijken of we het heel praktische op het niveau van de school en zelfs op praktijkniveau van de leerlingen kunnen realiseren.

**De voorzitter:** De heer Daniëls heeft het woord.

**Koen Daniëls (N-VA):** Minister, ik dank u voor uw antwoord. Ik treed collega Gennez op een aantal vlakken bij, in het kader van de openstelling. Ik heb hierop ook gewezen in vroegere vragen aan u. Het ging er onder andere over dat in de projectnota werd geschreven dat de turnzaal drie avonden per week vrij zou worden opengesteld. Dat worden er in de praktijk dan vijf. Maar die twee extra dagen worden dan zeer duur aangerekend door de vennootschap, omdat die dan zegt dat de vloer sneller slijt en ze dan sneller een nieuwe vloer moeten leggen. In dat businessmodel is dat uiteraard wel te begrijpen.

Ik denk dat we in de contracten in voldoende begeleidingen moeten voorzien. We moeten er goed over nadenken dat dat erin zit. Want een grotere openstelling maakt natuurlijk wel dat de kost die zal worden gevraagd, ook stijgt.

Ik wil graag nog een tweede punt inbrengen. Er is in het verleden al veel te doen geweest over die M, ook in het kader van de ESR-reglementering. Die M maakt helaas dat we ze in de laatste ESR-rekeningen zo kunnen optimaliseren dat ze niet volledig in de begroting inkantelen. Die M is daarin helaas cruciaal. Want een DBF, zoals u het voorstelt, mevrouw Gennez, zou in sommige gevallen inderdaad interessant zijn. Dat treed ik bij. Maar als dat dan wil zeggen dat we minder scholen kunnen realiseren via deze programma's met de financiële motor die erachter zit, dan kunnen we dat eigenlijk niet maken, gezien de uitdagingen die voor ons staan: één, inzake capaciteit van het basis- en secundair onderwijs, en twee, ook in het kader van de vernieuwing van ons schoolinfrastructuurpatrimonium. Het is dus kiezen wat we zullen doen.

Minister, een derde punt, dat we misschien wel kunnen bekijken in een ruimer kader, is de verzekeringskwestie, waarover we het al hebben gehad in het verleden. Kunnen we voor de openstelling van schoolgebouwen ... – want dat is wat meestal de kwestie is: wat als het misgaat, wie sluit de deur? Dat zijn de zaken waarvan directeurs, schoolbesturen en in dezen ook de DBFM-vennootschap van wakker ligt – niet ergens nog faciliteren, bijvoorbeeld via een groepsaankoop? Ik weet niet of zoiets mogelijk is.

**De voorzitter:** De heer De Meyer heeft het woord.

**Jos De Meyer (CD&V):** Voorzitter, we zijn het er allemaal over eens dat de DBFM-formule, deze publiek-private samenwerking, mogelijkheden heeft gecreëerd voor de onderwijssector die er anders niet waren. Dat neemt niet weg dat we – ik denk iedereen onder ons – met grote belangstelling uitkijken naar de evaluatie die is aangekondigd voor eind 2018.

Minister, ik denk dat u meer dan terecht, onmiddellijk als de mogelijkheid er was, een volgende stap hebt gezet voor een zogenaamde kleine DBFM-formule, zeker gezien de financiële omstandigheden op dit moment. Het is ook goed dat de regering de middelen daarvoor nog heeft verruimd.

Ik denk dat, in het decreet dat we hier maanden geleden hebben besproken in het parlement, in vergelijking met de oorspronkelijke formules, hoe dan ook een aantal punten zijn aangepast ter verbetering van.

Dat neemt niet weg dat die evaluatie belangrijk is. Want we weten ook dat bouwen met deze formule niet het meest goedkope is. En de zorgen die de collega's hebben aangehaald, kan ik onderschrijven. Er zijn ook zeker een aantal andere punten die we verder moeten evalueren. Maar globaal genomen heeft het, zoals ik in mijn eerste zin heb gezegd, toch wel mogelijkheden gecreëerd die er anders niet zouden zijn geweest voor de scholenbouw in Vlaanderen.

**De voorzitter:** Minister Crevits heeft het woord.

**Minister Hilde Crevits:** Collega's, ik probeer op u aller zorgen in te gaan. Ten eerste zal ik starten met de laatste bedenking van de heer De Meyer. Ik heb daarnet in mijn antwoord gezegd: neem de DBFM weg, de eerste 141 scholen die gebouwd zijn, en het landschap in Vlaanderen zal arm zijn. Ik vind het een uitstekende zaak. En ik ben toevallig de minister die het geluk heeft om bijna al die eerste en hopelijk ook laatste stenen te mogen leggen voor de bouw, maar ik zie een zeer grote innovatiebeweging in scholen, zelfs in lesgeven. Er zijn zo veel scholen die nu gewoon scholen zonder muren zijn, waar, om aan coteaching te kunnen doen, de klas groter of kleiner kan worden gemaakt, afhankelijk van het moment. Ik vind dat schitterend. Het zet iets in gang. Ik denk dat we het daarover allemaal wel eens zijn.

Dat medegebruik heeft natuurlijk te maken met het momentum waarop we gestart zijn. Toen de DBFM-contracten van de eerste serie gesloten zijn, was medegebruik absoluut nog niet sexy. Het was iets waarmee men niet echt bezig was.

En wat is er gebeurd? In de loop van de jaren – zeker de laatste jaren, nu we aan het bouwen zijn – is medegebruik plots zeer hip geworden. Dat betekent dat we onze bestaande contracten moeten wijzigen. En dat is nooit een goede zaak, als het gaat over contracten tussen scholen en private bouwpartners. Als je het risico wijzigt, wijzig je ook de prijs.

Dat zal nu niet gebeuren met het nieuwe decreet, collega's, omdat in het nieuwe decreet medegebruik ingeschreven is als een absolute voorwaarde. De projecten die we nu geselecteerd hebben, zijn geselecteerd op basis van dat medegebruik. Dus moeten ze het liefst een matrix maken voor medegebruik die zo breed mogelijk is.

Collega's, men heeft mij gezegd dat de verzekering perfect kan worden opgelost. In de nieuwe DBFM begeleiden wij nu extra rond openstelling en bezetting. Dat is een les die we ook uit het verleden hebben geleerd.

Collega's, ik deel de zorg, zeker in het voorbeeld dat mevrouw Gennez aanhaalt over dat slot dat je niet mag vervangen. Er moet daarin redelijkheid gehanteerd blijven. We proberen dat pragmatisch te bekijken. Alleen is de grens dat we ervoor moeten zorgen dat de projecten ook blijven dienen waarvoor ze bedoeld zijn.

**De voorzitter:** Mevrouw Gennez heeft het woord.

**Caroline Gennez (sp.a):** Collega's, ik ben blij dat er kamerbrede steun is voor realisaties en voorstellen van vorige onderwijsministers, ook die van sp.a. Dat gebeurt niet vaak, collega's. Dat is dus alvast een goede zaak. Dat doet goed aan het hart. Het lampje is spontaan nog groter dan gewoonlijk.



We zullen het verder blijven opvolgen. We moeten volop inzetten op dat breed gebruik van schoolgebouwen, wat een van onze belangrijkste maatschappelijke infrastructuur is. Ik geloof er heel sterk in dat een goede school ook de spil is van een buurt, de wereld in huis heeft en zo ook andere lokale verenigingen en andere doelgroepen kan bereiken en laten participeren. *(Opmerkingen van Jos De Meyer)*

Minister Vandenbroucke en minister Smet, collega De Meyer.

**Minister Hilde Crevits:** Het is wel minister Crevits die de stenen legt.

**Caroline Gennez (sp-a):** Dankzij die goede voorgangers.

**Minister Hilde Crevits:** Wij hebben de laatste loodjes gedaan.

**Koen Daniëls (N-VA):** Het is deze regering die er nog een schep geld bovenop geeft.

**Minister Hilde Crevits:** Dat is juist, collega Daniëls.

**De voorzitter:** De vraag om uitleg is afgehandeld.

**VRAAG OM UITLEG van Cindy Franssen aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de nieuwe gezonde voedings- en bewegingsdriehoek en het gezondheidsbeleid van de Vlaamse scholen – 156 (2017-2018)**

**Voorzitter: mevrouw Kathleen Helsen**

**De voorzitter:** Mevrouw Franssen heeft het woord.

**Cindy Franssen (CD&V):** In het kader van 'donderdag date-dag' kom ik de commissie Onderwijs daten.

Minister, recent verscheen de vernieuwde voedings- en bewegingsdriehoek. Wat oorspronkelijk een instrument was voor professionals om voorlichting te geven over een evenwichtig voedingspatroon, is doorheen de jaren geëvolueerd naar een gebruiksvoorwerp voor organisaties om te communiceren met de burgers.

Er is heel wat voortschrijdend inzicht gekomen rond gezonde voeding. Er zijn de drie adviezen van de Hoge Gezondheidsraad en ook de Wereldgezondheidsorganisatie heeft heel wat adviezen of bekommernissen overgemaakt. We kunnen wel zeggen dat de nieuwe voedings- en bewegingsdriehoek de bovenstaande verwachtingen ruimschoots heeft ingelost. Ik ben bijzonder tevreden met de nieuwe voedings- en bewegingsdriehoek.

Voeding en beweging zijn vaak ook een kwestie van gewoonte. Het is daarom cruciaal dat op reeds jonge leeftijd gezonde voeding gepromoot wordt – niet enkel de theorie, maar uiteraard ook de praktijk. Scholen spelen hierbij een belangrijke rol.

Een eerste stap werd hiervoor al gezet toen in november 2016 een engagementsverklaring werd ondertekend, door onder meer u, minister, en de minister van Welzijn, de partners uit de voedingsindustrie en de onderwijspartners om tot een evenwichtiger en gezonder dranken- en tussendoortjesbeleid te komen in de scholen.

Deze engagementsverklaring blijkt een groot succes: kinderen mogen vaak enkel gezonde tussendoortjes of water mee naar school nemen en het aanbod in de scholen is vaak aangepast naar gezondere alternatieven.

Het project Zontijd, een initiatief dat ook voorafging aan de vernieuwde voedings- en bewegingsdriehoek, daagt de scholen uit om meer en verantwoord te bewegen. Dat zijn lovenswaardige initiatieven. Vorige week werden op basis van de kadermethodiek 'Gezonde School' richtlijnen voor evenwichtige schoolmaaltijden voorgesteld. Deze zijn tot stand gekomen na breed overleg met de voedingssector, en worden getest in een aantal scholen, en er was de Ronde Tafel Gezonde Schoolmaaltijden onder uw leiding.

Uit een onderzoek van het Vlaams Instituut Gezond Leven, vroeger VIGeZ, blijkt bijvoorbeeld dat het dagelijks aanbod groenten in secundaire scholen niet voldoet aan een volwaardige portie, zoals beschreven in de nieuwe voedingsdriehoek. De nieuwe handleiding voor scholen bevat onder meer richtlijnen rond de hoeveelheden, de variatie, de inkleding en de sfeer van en rond een schoolmaaltijd, ingedeeld per leeftijdscategorie. Deze werd tevens samengesteld door het Vlaams Instituut Gezond Leven. Al mag nieuwe regelgeving de autonomie en de identiteit van scholen niet ondermijnen, dan nog moet de aandacht in ons onderwijs voor een gezonde levensstijl ook in de schoolpraktijk duidelijk worden.

Minister, in de deelnemerslijst van de Ronde Tafel Gezonde Voeding zijn heel wat stakeholders uit de voedingsindustrie te vinden. Enkele onderwijsinstellingen waren ook uitgenodigd. Kunt u zeggen of er bij de onderwijsinstellingen al een voldoende groot draagvlak is om met deze richtlijnen aan de slag te gaan?

De handleiding voorziet in een checklist die betrokkenen kunnen invullen. Overweegt u eventueel samen met de stakeholders een monitoring/evaluatie te plannen over de impact van de handleiding en navolging van de richtlijnen?

Zult u in het kader van het beleid 'Health in All Policies', dat hoog staat aangeschreven bij de Vlaamse Regering, nog andere initiatieven nemen om de adviezen van de nieuwe voedings- en bewegingsdriehoek mee te promoten in de Vlaamse scholen?

**De voorzitter:** Minister Crevits heeft het woord.

**Minister Hilde Crevits:** Mevrouw Franssen, welkom in de commissie Onderwijs. Ik behandel de eerste twee vragen samen. Het voorstel om aan richtlijnen voor scholen te werken, werd door de Commissie Onderwijs en Samenleving van de Vlaamse Onderwijsraad, met daarin vertegenwoordigers van scholen en CLB's, goed onthaald. Bij de opmaak van deze richtlijnen zijn we niet over één nacht ijs gegaan. Ze werden opgesteld via ruime participatie.

Het ontwerp van de 'gids rond schoolmaaltijden' werd niet alleen besproken en gefinaliseerd op de Ronde Tafel Gezonde Schoolmaaltijden, maar voorafgaand ook voorgelegd aan een aantal scholen – zowel kleuter-, basis- als secundaire scholen. In de gids zelf is er ook veel aandacht voor overleg en betrokkenheid van leerlingen, ouders en schoolteam. De richtlijnen leggen de scholen niets op, ze bieden enkel handvatten om ervoor te zorgen dat via het aanbod van gezonde schoolmaaltijden kinderen en jongeren leren om gezonde keuzes te maken. De checklists zijn vooral handig voor scholen om heel snel na te gaan hoever ze staan en welke punten er eventueel nog kunnen worden bijgestuurd. De nieuwe handleiding helpt scholen bij de uitbouw van een breed, evenwichtig voedingsbeleid.

In het verlengde van de nieuwe richtlijnen voor schoolmaaltijden worden er ook opleidingen voor scholen georganiseerd. Deze opleidingen gebeuren in samenwerking met het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen en het Vlaams Instituut Gezond Leven. Het draagvlak bij de scholen zal moeten blijken uit de indicatorenbevraging van het Vlaams Instituut Gezond Leven. De bevraging gebeurt in 2018. De resultaten worden bekendgemaakt in 2019. Dan pas zullen we de effecten kennen.

Voor de promotie van de nieuwe voedings- en bewegingsdriehoek verwijs ik graag naar het actieplan 'Hoog tijd voor geZONTijd', dat acties bevat die inspelen op mijn Klavertje Vier binnen het gezondheidsbeleid op school: gezonde voeding, sport en beweging, schoolsportinfrastructuur en EHBO & reanimatie.

Ik geef enkele voorbeelden van acties uit het plan. We kunnen daar gerust een gedachtewisseling over houden indien nodig. Zo startten we op 1 september met de sensibiliseringscampagne 'Bewegen naar de zon', waarbij alle leerlingen van het lager onderwijs worden aangemoedigd om dagelijks een kwartiertje extra te bewegen in de school.

Aan alle aanwezige jongeren in het kader van YOUCA: ik vind dat we hier heel erg stil moeten zitten. Ik ben daar een groot tegenstander van. Zeker bij de 12- tot 18-jarigen is stilzitten een groot probleem. Kleuters bewegen volop, in het lager is dat al wat minder, maar in het secundair onderwijs heb ik tien pilootscholen geselecteerd om te zien hoe we jongeren aan het bewegen kunnen krijgen. Zitten is niet goed voor de gezondheid. Ik weet uit ervaring dat te lang zitten nefast is voor een frisse gedachtegang.

We proberen van dat bewegingsbeleid een punt te maken in deze legislatuur. Obesitas – u weet het – is een probleem. Maar niet alleen daarom, het is gewoon omdat een gezonde geest in een gezond lichaam het best letterlijk wordt toegepast.

In samenwerking met mijn collega's, minister Vandeurzen en minister Schauvliege, werd recent 'Oog voor Lekkers' gelanceerd, het vernieuwde schoolprogramma voor fruit, groenten en melk. Bij de lancering werd er ook gezorgd voor vernieuwing van een reeds bestaand educatief pakket waarmee melk in de schijnwerpers wordt gezet.

Mevrouw Franssen, het leeft echt in onze scholen.

**Cindy Franssen (CD&V):** Ik heb nog een bijkomende vraag, minister. Wordt er inzake evaluatie en monitoring gekeken naar de precaire doelgroepen? Ik heb het vooral over kinderen in armoede. Misschien is dat iets wat we kunnen meenemen.

Zeker wat bewegingsbeleid betreft: we hadden deze voormiddag al een bespreking van het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding (VAPA) over het sportbeleid. Wordt daar aan kruisbestuiving gedaan? Ik denk aan de sportpas. Als we jongeren verder willen aanzetten om te bewegen, ook kinderen en jongvolwassenen, wordt er dan een link gelegd met de bestaande plannen inzake sport? Dat zou niet slecht zijn.

**De voorzitter:** De heer Van Dijck heeft het woord.

**Kris Van Dijck (N-VA):** Minister, ik ben zeer tevreden met uw antwoord. We zeiden het net al lachend, en in scholen wordt ook vaak gezegd: zit stil, en zwijg.

Ik heb niet direct een vraag, maar wel een bemerking. Meer bewegen en gezonde voeding zijn inderdaad elementen van algemene opvoeding. Het onderwijs, de

school, is een plaats van kennisoverdracht maar ook van overdracht van attitudes en goede gewoonten. Als scholen de weg van gezonde voeding opgaan en gesuikerde frisdrank verbannen – dat is een goede zaak –, stuiten ze vaak op weerstand bij de ouders zelf.

Ik maak het zelf mee: ik ben in een ander leven voorzitter van een schoolbestuur. Als scholen ter zake stappen zetten – en het is al aangehaald: de autonomie van de scholen is belangrijk – botsen ze vaak op weerstand van ouders. Moet dat allemaal wel? Is dat allemaal wel nodig? Is dat zinvol? Ik vind dat we vanuit het beleid die weg moeten blijven kiezen.

We mogen niet te extreem zijn. We moeten een goede balans vinden. Beweging is zoals gezegd ook belangrijk. We mogen dat niet beperken tot de les lo. Men kan in andere lessen ook heel veel aan beweging doen. Die twee uurtjes lo zijn lang niet genoeg. Daarmee blijven we ver van kant. Het is een en-enverhaal. Het is een blijvende opdracht. Ik hoop dat we onze scholen kunnen blijven ondersteunen om een beleid ter zake uit te tekenen en soms tegen de goegemeente te blijven ingaan.

**De voorzitter:** Mevrouw Krekels heeft het woord.

**Kathleen Krekels (N-VA):** Ter mededeling, bewegen is niet alleen belangrijk voor de gezondheid, maar ook voor de ontwikkeling van onze zintuigen, voor de grove en de fijne motoriek, voor de auditieve en visuele vaardigheden. Beweging zet heel wat in gang inzake de hele perceptie van ruimte, tijd, lichaam enzovoort. Dat brengt ons uiteindelijk tot concentratie en de mogelijkheid om te leren lezen en schrijven en rekenen. Dat geeft ons zelfvertrouwen en stressbestendigheid. Bewegen is meer dan alleen maar gezondheid: het is ook de ontwikkeling van ons hele wezen.

**De voorzitter:** De heer Cordy heeft het woord.

**Paul Cordy (N-VA):** Ik heb ook nog een aanvulling. Voeding is verleiding. We worden verleid door allerhande prikkels om ongezonde voeding te eten. We zouden ook verleid moeten worden tot gezonde voeding. Mijn ervaring is dat men dat in het lager onderwijs heel veel incentives geeft en ondersteuning, maar dat dit in het secundair onderwijs vaak vermindert. Dat is het moment dat scholieren zelfstandiger worden, zelf zaken gaan kopen en zo, actief zijn ook. Op dat moment wordt het moeilijker om aan die verleiding te weerstaan. Daar moeten we aandacht voor hebben. Ook in het secundair onderwijs moet dat onze volgehouden aandacht krijgen.

We hebben nu een goed instrument: de nieuwe bewegingsdriehoek, die zeer duidelijk en hanteerbaar is. Er moet voldoende mee worden omgegaan, zodat men niet eindigt met een figuur zoals ik.

**De voorzitter:** De heer Vandenberghe heeft het woord.

**Steve Vandenberghe (sp·a):** Mijn betoog sluit een beetje aan bij wat de heer Cordy heeft gezegd. In de basisscholen worden er inderdaad al heel veel inspanningen gedaan rond een gezondheidsbeleid. Ik denk dat men de evolutie van de laatste tien jaar niet mag onderschatten: denk maar aan het fruitmoment, aan de verplichting om een gezondheidsbeleidsplan op te maken en concrete acties uit te voeren die worden opgevolgd door de inspectie. Wat ik trouwens een goede zaak vind – vaak zijn het heel haalbare en kleine tips –, is bijvoorbeeld het feit dat men de hele dag door water kan drinken van waterautomaten enzovoort. Dat zijn enorme stappen vooruit.

Maar het grote pijnpunt blijft volgens mij wel bewegen. Een gezonde voeding gaat altijd samen met bewegen. Als je veel beweegt maar niet gezond eet, zal je niet gezond zijn, en omgekeerd. Het blijft een pijnpunt omdat de mentaliteit er nog niet is om in school veel aan sport te doen. Men is nog altijd heel blij met die twee uurtjes lichamelijke opvoeding, die zelfs niet altijd even goed wordt gegeven. Twee uurtjes is veel te weinig. Eén keer om de veertien dagen gaan zwemmen, is veel te weinig. Er wordt te weinig energie aan besteed.

Er moet een hele mentaliteitswijziging gebeuren, wat niet van de ene dag op de andere kan. De lestijdenpakketten moeten anders worden aangepakt. De manier van uurindeling moet anders zijn. Er moet heel veel worden bijgestuurd als we stappen vooruit willen zetten.

Er worden heel grote inspanningen in het basisonderwijs gedaan, die voor een stuk teniet worden gedaan in het secundair onderwijs, waar er nog veel te weinig aandacht aan wordt besteed door allerlei omstandigheden. Het zou een leerlijn moeten zijn vanaf de eerste kleuterklas tot en met de hogeschool.

**Minister Hilde Crevits:** Collega's, ik dank jullie voor de aanvullende bemerkingen. Ik denk dat ik – en soms mag je jezelf een beetje 'bestoefen' – de minister probeer te zijn die een trendbreuk veroorzaakt. Ik ga ook zeggen waarom ik dat vind. Los van het feit dat de basisscholen inderdaad goed werk doen, hebben we wel een actieplan bewegen opgemaakt. Het is vroeger nooit gebeurd, het is de allereerste keer dat in het secundair onderwijs tien pilootscholen worden gekozen die onder universitaire begeleiding nagaan wat jongeren uitdaagt om te bewegen, ook in het secundair onderwijs: hoe kunnen we zorgen dat ze een beetje actiever worden, hoe kunnen we zorgen dat bewegen een cultuur wordt?

Sommige nieuwe scholen in de DBFM-projecten zorgen bijvoorbeeld dat men in de gangen ook actie kan doen en nodigen uit om actief bezig te zijn. Iemand had het net over verleiding. Bewegen is ook verleiding, zitten is ook verleiding. Ik heb ook de periode meegemaakt dat ik op school zat en weinig zin had om te bewegen, maar ik was wel in de atletiekclub. Er was dus wel een beetje een balans. Meisjes bewegen trouwens nog minder dan jongens.

Er zijn dus wel wat bezorgdheden wanneer het gaat over bewegingsbeleid, maar het wordt nu voor het eerst ook onderzocht. We willen echt wel dat het bewustzijn sterker wordt.

Collega Franssen, de kansengroepen zijn in het plan een bijzondere aandachtsgroep, op alle punten. U maakt de doorsteek naar sport. Ook bij voeding bijvoorbeeld hebben we berekend wat je nodig hebt om een gezonde maaltijd te maken. Ik weet dat er wat beroering is rond de 1 euromaaltijd, maar je kunt perfect een gezonde maaltijd aanbieden aan iedereen en een korting geven aan de kansengroepen. Dat is perfect mogelijk. Kinderen hoeven het niet te weten dat er korting is. Het kan perfect worden afgesproken. Ik ben een absolute tegenstander van twee circuits van maaltijden op een school. No way. Ik wil bijvoorbeeld niet een 1 euro- en een 3 euromaaltijd op een school. Niet met mij. Er kan perfect een sociaal tarief zijn, waardoor er op school gezonde maaltijden worden geserveerd, die trouwens niet meer hoeven te kosten – dat heb ik vorige week geleerd – dan minder gezonde maaltijden. Je moet variëren in je ingrediënten en de variatie duur-goedkoper kan ervoor zorgen dat je een perfect gezonde en gevarieerde maaltijd kunt maken zonder dat het duur hoeft te zijn. Wij hebben nogal de neiging om gezond te associëren met duur, en dat is ook iets wat we de wereld uit willen helpen.

In de richtlijnen is er ook bijzonder veel aandacht voor de sfeer in de refter, de tijd die wordt genomen om te eten. Waar ik aanwezig was, waren er heel

kleurrijke borden, heel kleurrijke bekertjes, wat het al aangenamer maakt om gewoon water te drinken. De manier waarop je de dingen serveert, maakt ze ook aantrekkelijker. Eten op school moet gezellig zijn, leuk en hip. De manier waarop men bijvoorbeeld de appeltjes sneed, was goestingopwekkend, voor mij toch.

Ik denk dat we proberen om geïntegreerd te werken. Ik zie tot mijn vreugde dat heel veel scholen ook al volop bezig zijn met het voedings- en bewegingsbeleid. Het kan natuurlijk beter en het moet veel meer geïntegreerd gebeuren in de toekomst.

**De voorzitter:** De vraag om uitleg is afgehandeld.

**VRAAG OM UITLEG van Steve Vandenberghe aan Hilde Crevits, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, over de ongelijke behandeling van zwangere juffen kleuter- en lagere school in verband met een mogelijke besmetting met het cytomegalovirus (CMV) – 175 (2017-2018)**

**Voorzitter: mevrouw Kathleen Helsen**

**De voorzitter:** De heer Vandenberghe heeft het woord.

**Steve Vandenberghe (sp-a):** Voorzitter, minister, collega's, het is niet mijn bedoeling om in de plaats te treden van een arts, maar wel om deze problematiek toch wel eens onder de aandacht te brengen. Het cytomegalovirus (of CMV) is een virus dat mensen van alle leeftijden kan besmetten. Zowat iedereen zal dan ook vroeg of laat in zijn of haar leven worden besmet. Een besmetting met CMV is meestal vrij onschuldig. Dat is ook de reden waarom we er weinig over horen, maar in schoolmiddens is het wel een gekend begrip. Omdat zwangere vrouwen het virus kunnen doorgeven aan hun ongeboren kind, is het belangrijk om een besmetting tijdens de zwangerschap te vermijden.

Daarom werd ook beslist dat kleuterleidsters moeten stoppen met werken bij zwangerschap, ook al zijn ze immuun voor CMV. Lagereschooljuffen of zorgcoördinatoren die niet immuun zijn voor CMV, mogen dit echter niet, ook al komen zij ook in aanraking met kleuters op de speelplaats of in de eetzaal tijdens hun zwangerschap. Er is geen enkele directeur die een risico zal nemen. Men komt bij de preventiearts terecht, en die is daar meestal strikt in en houdt de kleuterjuffen thuis.

Het zorgt bij de andere leerkrachten soms voor frustraties en problemen omdat er een onderscheid wordt gemaakt tussen zwangere kleuterjuffen en zwangere juffen uit de lagere school terwijl zij ook in contact komen met kleutertjes en dus ook een risicogroep vormen.

Minister, is er geen mogelijkheid om te onderzoeken of men aan die leerkrachten die niet meer met kleine kindjes in contact mogen komen, andere taken kan geven op school zodat ze nog actief bezig kunnen zijn? Is het mogelijk om dit te onderzoeken vooral omdat er ook een dubbele kost is: de leerkrachten die thuis moeten blijven, worden uiteraard doorbetaald, maar men moet ook een vervanger zoeken? Het zou een win- winsituatie kunnen zijn als men die mensen zou kunnen inschakelen in de school voor andere taken.

**De voorzitter:** Minister Crevits heeft het woord.

**Minister Hilde Crevits:** Collega Vandenberghe, het is een zeer interessante vraag. Ik ben ook geen arts, maar ik zal toch proberen te antwoorden.

Allereerst wil ik erop wijzen dat er een verschil is tussen een bedreiging door een beroepsziekte en moederschapsbescherming. Een zwangere vrouw is bedreigd door een beroepsziekte als zij blootgesteld wordt aan een risico dat voorkomt op de Belgische lijst van de erkende beroepsziekten. Het gaat jaarlijks om ongeveer 1800 vrouwelijke personeelsleden. Het cytomegalovirus is een van deze infectieziekten die in deze situaties als beroepsziekte wordt beschouwd.

Moederschapsbescherming is van toepassing op zwangere vrouwen of vrouwen die borstvoeding geven, die verwijderd worden – het woord 'verwijderd' vind ik hier een beetje raar – uit een risico en die niet bedreigd zijn door een beroepsziekte. Het zijn er jaarlijks ongeveer 1200.

De regeling in verband met bedreiging door een beroepsziekte en moederschapsbescherming is federaal vastgelegd. Dit valt buiten mijn bevoegdheid. Ik zou er wel graag iets over te zeggen hebben, maar het is niet zo.

De interpretatie van deze federale regels voor de onderwijssector is opgenomen in de omzendbrief 'Bedreiging door een beroepsziekte tijdens de zwangerschap en moederschapsbescherming' van 2002. Deze omzendbrief is afgestemd met de federale dienst van Medex en er is over onderhandeld met de sociale partners.

In de omzendbrief is opgenomen dat volgende kinderen een biologisch risico kunnen overdragen: kinderen jonger dan 6 jaar of 'risicodragende leerlingen' uit het buitengewoon onderwijs. Het gaat om kinderen die hun speeksel niet doorslikken en kwijlen, niet zindelijk zijn, zichzelf niet schoonmaken na een toiletbeurt, meer knuffelen dan andere kinderen, of zelf een verzwakte immuniteit hebben, zoals bijvoorbeeld een kind met het syndroom van Down, lever- en nierlijders.

Zwangere personeelsleden uit het gewoon lager onderwijs en het gewoon secundair onderwijs vallen daarom niet onder het risico infectieziekten. Zij zijn dus niet 'bedreigd door een beroepsziekte'.

Het is uiteindelijk op basis van het advies van de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer dat een zwanger personeelslid uit een risico moet worden verwijderd. De arbeidsgeneesheer beslist of het gaat om een bedreiging wegens beroepsziekte. Daarna zal Medex beslissen wat er effectief moet gebeuren.

De federale regelgeving hierover houdt in dat elke werkgever een risico-evaluatie moet maken samen met de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer. Op basis van deze risico-evaluatie beslist de arbeidsgeneesheer in welke gevallen maatregelen genomen moeten worden.

Als de preventieadviseur-arbeidsgeneesheer aan het schoolbestuur meedeelt dat een zwanger personeelslid of een personeelslid dat borstvoeding geeft, uit het risico verwijderd moet worden, moeten er maatregelen worden genomen: een aanpassing van de arbeidsomstandigheden, aangepast werk of vrijstelling van arbeid.

Het is dus niet noodzakelijk zo dat het personeelslid onmiddellijk moet stoppen met werken. Sommige maatregelen kan het schoolbestuur nu al nemen op basis van de bestaande regelgeving. In de meeste gevallen is het echter niet mogelijk om de eerste twee van de opgesomde maatregelen te nemen, en daarom wordt meestal overgegaan tot vrijstelling van arbeid.

Zoals al eerder vermeld, is dit een federale bevoegdheid, en is hier geen sprake van discriminatie maar van een onderscheid gebaseerd op medische wetenschap. Op vraag van de vereniging van arbeidsgeneesheren en in afspraak met Medex

hebben we recent in de omzendbrief opgenomen dat het CMV-risico wordt beperkt bij personeelsleden die borstvoeding geven, nadat uit wetenschappelijk onderzoek gebleken was dat het risico er nog enkel was bij baby's met een te laag geboortegewicht.

**De voorzitter:** De heer Vandenberghe heeft het woord.

**Steve Vandenberghe (sp.a):** Minister, ik kan niet veel toevoegen aan uw technische uitleg, want die is juist. Het is inderdaad zo dat het gebeurt in scholen. Ik blijf voorstander om die mensen in te schakelen voor andere taken. Een directeur zal nooit een risico nemen, wat de preventie-arts ook zegt. Medex beslist uiteraard. Ik heb toch nog altijd mijn bedenkingen bij zwangere leerkrachten uit het lager onderwijs die ook met kleutertjes in aanraking komen. Er is toch nog wel een discrepantie die ik niet echt goed begrijp. We zouden die mensen kunnen inschakelen, want ondersteuning is belangrijk.

**De voorzitter:** Mevrouw Krekels heeft het woord.

**Kathleen Krekels (N-VA):** Ik vind deze discussie en de vraag van de heer Vandenberghe toch wel heel belangrijk. Ik verneem van directies dat zij daar inderdaad soms mee worstelen. Er zijn heel veel noden in het basisonderwijs. Zij moeten die personen vrijstelling van werk geven. U hebt zelf aangegeven dat er eigenlijk drie mogelijkheden zijn. In het basisonderwijs zijn er wel wat mogelijkheden. Men kan hen inschakelen in coteachingopdrachten. Ze kunnen ondersteuning bieden via zorgbegeleiding of administratieve ondersteuning geven. Er zijn wel dingen waarbij die leerkrachten kunnen worden ingeschakeld. Toch blijkt dat de meeste directies kiezen voor de vrijstelling. Ik vermoed dat dat inderdaad gebeurt in samenspraak met de arts en dat men de veiligste weg kiest, want niemand wil uiteraard een risico lopen.

Maar misschien moeten we toch eens de discussie durven voeren. Meestal, als lagere scholen basis- en kleuteronderwijs inrichten, is er toch een scheiding tussen de kleuterspeeltijd, de kleuterwerking en de lagereschoolwerking. Ik denk dat het dus misschien wel mogelijk is om daarin wat keuzes te maken.

Minister, hebt u misschien cijfers of gegevens over hoeveel keer dat dat wél gebeurt, dat ze een andere taak of een aanpassing van werk krijgen of een omwisseling van betrekking, in de mate dat dan ook gebeurt voor de vrijstelling? Zijn er cijfers over in welke mate dat de twee andere mogelijkheden soms wel worden benut? Ik denk dat men dat soms een beetje moet durven doen, aangezien er zoveel noden zijn in het basisonderwijs.

**De voorzitter:** De heer Daniëls heeft het woord.

**Koen Daniëls (N-VA):** Ik heb twee korte aanvullingen. Het probleem situeert zich niet alleen wat betreft de beroepsziekten en moederschapsbescherming in kleuteronderwijs. Ook bij de stagebegeleidingen in tso- en bso-scholen stellen we dat zeer regelmatig vast in de opleidingen verzorging. Daar geldt eigenlijk hetzelfde probleem.

Minister, er is iets dat heel wat scholen tegenhoudt om toch een andere taak te geven. Is het juist – want dat is de eerste vraag – dat, als je als school die persoon in dienst houdt en die geen dienstvrijstelling geeft, je die persoon ook niet kunt vervangen? Want als je een kleuterleidster hebt en de arts schrijft op zijn medische beoordeling F2 dat die persoon die taak niet mag blijven uitoefenen, dan kun je die bij de directeur zetten of de voorstellen volgen die mevrouw Krekels en de heer Vandenberghe hebben gedaan. Maar is er dan nog een vervanger? Mag er volgens de regelgeving dan nog een vervanger worden aangesteld? Want als dat niet het geval is, dan is er natuurlijk een probleem. Dan



heb je wel iemand die ondersteuning geeft aan de directeur, maar dan heb je wel een klas zonder juf.

Ik stel die vraag omdat ik in mijn eigen verleden in het secundair onderwijs dat probleem had. Als ik tegen die collega zei dat die kon meeschrijven aan de nieuwe cursus voor volgend jaar – wat een zinvolle taak is – dan had ik stagebegeleiding te kort. Dus wat deed ik dan? Ik zette die persoon thuis en die werd dan vervangen. Het lijkt mij dus niet onbelangrijk om dat mee te geven in de Vlaamse regelgeving.

**De voorzitter:** Minister Crevits heeft het woord.

**Minister Hilde Crevits:** Collega's, ik zal eerst antwoorden op de algemene vragen. Nogmaals, het is federale regelgeving. Ik zal mij niet in de plaats stellen van de geneesheren of de adviseurs.

Collega Vandenberghe zegt dat leerkrachten in het lager onderwijs daar ook een effect van hebben. Ik zal mijn gedacht over de dingen zeggen: ik vond het aanvankelijk vreselijk dat kleuterleidsters soms zo lang moeten stoppen met werken. Ze vragen daar ook niet naar en willen eigenlijk blijven werken. Ik zat dus eigenlijk op de omgekeerde lijn: alstublieft, laat ze toch werken, waarom is dat nu in godsnaam nodig? Maar dan heeft men mij tot rust proberen te brengen: 'Hilde, stel u niet in de plaats van de geneeskunde. Want stel u voor dat gij het grote voortouw neemt om dat allemaal af te schaffen en dan blijkt dat iemand dat virus krijgt. Dan zult ge toch wel anders spreken.' Na mijn aanvankelijk grote scepticisme, ben ik wat meer gedoseerd gaan denken. Maar ik vind het niet goed, ook niet voor de kleuterleidsters en voor de leerkrachten buitengewoon onderwijs. Zij willen het liefst lesgeven. En zwangerschap is voor mij geen reden om niet te werken. Maar dat is het voor hen ook niet, het is geen vrije keuze.

Mijnheer Daniëls, ik zal het moeten navragen. Ik vrees dat u een punt hebt en dat er in de regelgeving is ingeschreven dat je, als je ander werk hebt, niemand anders mag aanwerven. Maar ik moet het navragen. Ik weet het niet uit het hoofd. Dat is natuurlijk iets dat vrij belemmerend is. Anderzijds, als het gaat over zinvol werk, moet je ook kijken of het zinvol is en of je ze voldoende kunt laten werken, gescheiden werken dan, zonder dat dat risico er is.

Dat vind ik moeilijk op scholen. Stel dat je drie zwangere kleuterjuffen hebt, dan kun je ze niet alle drie op het secretariaat zetten. En als er dan na schooltijd een mama naar het secretariaat komt met haar kleutertje om iets te vragen, is er ook weer contact. Ik weet niet hoe je dat op een zinvolle manier kunt organiseren. Dat is mijn zorg in het geheel. Vandaar dat vaak de eerste of tweede piste niet mag.

Maar ik zal het toch bekijken. Want, mocht het zo zijn, ben ik zeker bereid om het te bekijken. Want daaraan zouden we vanuit Vlaanderen wel een mouw kunnen passen. Het gaat namelijk over een beperkt aantal, 1800 en 1200, niet bepaald de grote massa aan leerkrachten. Maar ik denk dat er ook nog wel een en ander problematisch is aan de voorwaarden om ze te laten werken. Ik wil zeker uw suggestie meenemen om het te bekijken.

**De voorzitter:** De heer Vandenberghe heeft het woord.

**Steve Vandenberghe (sp.a):** Ik denk dat collega Daniëls zeker een punt heeft. Ik ben daar bijna zeker van. Het is goed dat het nog eens wordt nagetrokken, maar ik ben zo goed als zeker dat je die vervanging dan niet kunt doen. Dat is inderdaad iets dat moet worden bekeken in de regelgeving.

Ik wilde het debat openen. We hebben het er gisteren ook over gehad. De bijsturingen in het basisonderwijs kosten veel geld. We kunnen niet alles in één keer doen. Dat is misschien een opening, een mogelijkheid, een hefboom om de middelen die er te kort zijn in het basisonderwijs, voor een stuk op te lossen.

Maar ik weet ook dat er veel belemmeringen zijn. Daarom heb ik het debat hier willen voeren. Want wij kunnen ons nooit in de plaats stellen van een arts – ik ben daar trouwens mee begonnen –, ook niet in de plaats van een preventieadviseur of van een preventiearts. We kunnen dat nooit doen. We mogen dat ook niet doen. Want als je dan inderdaad op je geweten hebt dat één kleuterjuf een miskraam krijgt door het virus en door het feit dat er niet genoeg werd ingegrepen, dan heb je dat voor de rest van je leven op je palmares. En dat is absoluut niet de bedoeling. Het gaat om de gezondheid van de mensen, van de kinderen.

Een aantal dingen kunnen zeker worden onderzocht. Ik hoop dat dat zeker nog terugkomt. We kunnen bekijken of we op een constructieve manier eventueel een aantal bijsturingen kunnen doen op dat vlak.

**De voorzitter:** De vraag om uitleg is afgehandeld.